

Miczulski, Stanisław

Zebranie naukowe krakowskiej filii IHNOiT PAN

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 32/3-4, 811-812

1987

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Do tych akcentów dyskusji nad referatem mgr Wandy Grębeckiej nawiązała w zakończeniu prof. Irena Stasiewicz-Jasiukowa. Dziękując zebranych za dyskusję podkreśliła, że w bardzo zajmujący sposób łączyła ona przeszłość z terażniejszością.

Jarosław Kurkowski,
Mirella Kurkowska
(Warszawa)

SPRAWOZDANIE Z ZEBRANIA PRACOWNI BADAŃ NAD POCZĄTKAMI MYŚLI SPOŁECZNEJ.

Dnia 3.03.1987 r. odbyło się zebranie Zespołu Badań nad Retoryką, któremu przewodniczyła doc. dr Małgorzata Frankowska-Terlecka. Referat pt. *Muzyka spekulatywna w poglądach Jana de Muris* wygłosiła dr Elżbieta Witkowska-Zaremba.

We wstępie omówiono definicje muzyki i sztuki wymowy, które to dyscypliny według Kwintyliana zdolne są poruszyć człowieka. Następnie pokrótce przedstawiono dzieje teorii muzycznych, poczynając od pitagorejczyków i Platona, poprzez koncepcje neoplatońskie, przy czym największą uwagę zwrócono na tradycję pitagorejską, jako że stanowiły one podstawową przesłankę dla teorii Jana de Muris. Kolejno omówiono podział na muzykę teoretyczną i praktyczną, po czym zaprezentowana została *musica speculativa* — jej definicje i istota w dziele Jana. W podsumowaniu referatu dr E. Witkowska-Zaremba określiła miejsce Jana de Muris w nurcie spekulatywnym średniowiecznej myśli o muzyce, a także przedstawiła znaczenie Jana de Muris dla teorii muzyki XV i XVI wieku.

Po referacie odbyła się ożywiona dyskusja, w której głos zabrali: prof. dr Juliusz Domański, doc. dr Małgorzata Frankowska-Terlecka, dr Jakub Lichański, dr Anna Werpachowska, mgr Lech Bobiałyński, mgr Anna Nawarecka, p. Krzysztof Górski.

Dr E. Witkowska-Zaremba wyjaśniła wątpliwości, odpowiadając na pytania bezpośrednio po ich zadaniu, niemniej jednak uznała za konieczne uzupełnienie swojego referatu o treści poruszone przez dyskutantów. Opowiedziała o muzycznej interpretacji liczb i muzycznym modelu wszechświata. Przedstawiła rozwój przedmiotu zainteresowania muzyki, przekształcanie się pojęcia *ars* w pojęcie *scientia* — od poszukiwania definicji i relacji liczbowych między dźwiękami, aż do zapisu muzycznego, który, jak stwierdziła, uważany był w Średniowieczu za warunek zaistnienia sztuki. Następnie podkreśliła, iż Średniowiecze posiadało umiejętność zapisu muzycznego, cenioną tak wysoko jak umiejętność kompozycji.

Jako ciekawostkę dr E. Witkowska-Zaremba podała fakt istnienia śladów notacji, w których zostały zapisane gry, polegające na kojarzeniu między słuchem a wzrokiem.

Na zakończenie dyskusji głos zabrała doc. dr Małgorzata Frankowska-Terlecka, poruszając zagadnienie uniwersyteckiego studium muzyki i recepcji Jana de Muris na Uniwersytecie Jagiellońskim. Interesował się również tym, jak wykładano i jak rozumiano muzykę, oraz jaki był wpływ dzieła Jana de Muris na losy muzyki. Doc. M. Terlecka przytoczyła także cytat z Dantego Alighieri *De vulgari eloquentia*, który w jednym zdaniu harmonijnie połączył trzy odrębne artes: „*si poesim recte consideremus, quae nihil aliud, quam fictio rhetorica in musica composita*”. Cytat ten stał się zarazem podsumowaniem dyskusji.

Anna Nawarecka
(Warszawa)

ZEBRANIE NAUKOWE KRAKOWSKIEJ FILII IHNOiT PAN

Dnia 11 marca 1987 r. odbyło się w krakowskiej filii Instytutu Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN zebranie na którym dr inż. Bolesław Orłowski przedstawił referat pt. *Polscy technicy w Hiszpanii w XIX wieku*.

Trzecia część Wielkiej Emigracji po powstaniu listopadowym związała się z zawodami technicznymi. Badania nad osiągnięciami technicznymi Emigracji oparł referent na archiwach brytyjskich, francuskich, hiszpańskich i in. W latach trzydziestych i czterdziestych XIX w. zaczęła się wtórna emigracja z Francji uchodźców powstańczych kierujących się nawet do Ameryki Łacińskiej. Wtedy część polskich techników znalazła się w Hiszpanii. Pracowali w gazownictwie w oparciu o angielskie firmy instalujące gazownie w Europie: K. Karśnicki, L. Nabelak, T. Bartmański, J. Łabęcki — budowniczości i dyrektorzy gazowni w Barcelonie, Kadyksie, Madrycie. J. Zieliński zawodowy fotograf i wynalazca brał później udział w poselstwie hiszpańskim do Turcji. W kolejnictwie hiszpańskim budowali linie kolejowe N. Borucki, B. Buwała, K. Gorkowski, J. Kowalski i wspomniany T. Bartmański, który zakładał również plantacje oliwek, a pracował także w Afryce północnej. Z drugiej generacji, od lat siedemdziesiątych, budowali koleje S. Reguski, A. Zaborowski, W. Paliński, A. Kowalski, Cz. Waliszewski przy czym ostatni działał później w górnictwie węglowym. O. Zakrzewski hydrotechnik regulował rzekę Ebro. T. Orzechowski, finansista, z ramienia firmy angielskiej zakładał kable podmorskie z Portugalii do Afryki i na wyspy Kanaryjskie, potem działał w Turcji. — Referent wyjaśnił, że przedstawiony referat jest częścią większej pracy o działalności technicznej Wielkiej Emigracji na Zachodzie. Udział zaś polskich techników w Rosji i Niemczech będzie potraktowany odrębnie jako osobne zagadnienie.

W dyskusji referent odpowiedział na pytania prof. S. Brzozowskiego, mgr Z. Zacharewicz i mgr S. Miczulskiego — o sprawy techniczne gazownictwa, o identyfikację niektórych techników jako byłych wojskowych z powstania 1831 r. i o stopień atrakcyjności Hiszpanii dla Polaków — techników.

Stanisław Miczulski
(Kraków)

Z kraju

WIZYTA W POLSCE DANIELA DORY'EGO — FRANCUSKIEGO HISTORYKA NAUKI.

W listopadzie 1986 r., przebywał z trzytygodniową wizytą w Polsce Daniel Dory — historyk nauki z paryskiej grupy badawczej pt. Epistemologie et Histoire de Géographie, przynależącej zarówno do CRNS jak i do Uniwersytetu Pari I. Celem wizyty było zapoznanie się ze stanem badań geograficznych w Polsce oraz badań nad historią geografii z jednej strony, z drugiej — zapoznanie środowiska geografów polskich z osiągnięciami francuskiej geografii i jej osiągnięciami w świecie. Gość francuski odwiedził ważniejsze ośrodki geograficzne i był przyjmowany przez geografów: M. Rościszewskiego (Warszawa), B. Kortusa (Kraków), A. Jagielskiego (Wrocław), J. Szukalskiego (Gdańsk).

W Krakowie D. Dory wygłosił referat pt.: *Podstawowe tendencje we współczesnej geografii francuskiej*, w którym prześledził etapy kryzysu tej dyscypliny, w wyniku którego była kolejno podważana: naczelną rolę geografii regionalnej, stosowana w geografii metody matematyczne, związki i sprzeczności geografii fizycznej i geografii człowieka. W rezultacie poczęły wyłaniać się nowe kierunki badawcze rokujące nowe perspektywy, a mianowicie: 1) badania w zakresie historii i epistemologii geografii, indywidualne i zinstytucjonalizowane (kierowany przez Ph. Pinchemela ośrodek w którym pracuje D. Dory); 2) geografia społeczna o podstawach materialistycznych; 3) badania w zakresie geografii fizycznej globalnej, w zakresie ekosystemów i krajobrazów (G. Bertrant), ekogeografii (T. Tricart).

We Wrocławiu D. Dory wygłosił odczyt na temat: *Problemy teoretyczne geografii*, zwłaszcza zagadnienia wiodące do sformułowania programu tzw. geografii podstawowej (fondamentale). W tej licznej zagadnień prelegent podkreślił wagę epistemologii i historii geografii oraz antropologii ekologicznej. Do problemów teoretycznych geografii powrócił D. Dory w dyskusji w Instytucie Geograficznym w Warszawie na temat: *Aspekty globalne kryzysów ekologicznych*, wyróżniając trzy grupy zjawisk w zakresie współczesnych katastrof: naturalne, antropogeniczne i technogeniczne.

J. Bb.
(Warszawa)

